

Proglas: «Podržati prvi jezik svakog djeteta – primarni zahtjev općeg obrazovanja»

Zbog čega Proglas/Manifest posvećen ovoj temi?

- Višejezičnost je društvena stvarnost. Sva djeca imaju pravo sudjelovati u tome i od toga imati koristi.
- Jezik stjecati, jezike učiti i jezike ne zaboravljati, već unaprjeđivati znači usvajanje sposobnosti koje daleko prevazilaze sve ono što se obično podrazumijeva pod pojmom poznavanja/znanja jezika. Odnosno, ta sposobnost podrazumijeva uočavanje različitosti sadržaja, slika svijeta i kultura. Povezanost sa sposobnostima za razmišljanje, socijalizacijom i pojmom o vlastitom integritetu je očigledna. Govor i jezici su osnovna komunikacija i samog učenja. Zbog toga je je primarni zadatak obrazovanja jezike dugotrajno učiti i u svakom ih kontaktu njegovati.
- Posredovanje regionalnog/književnog školskog jezika ima visoki prioritet. Kompetentnost u tom jeziku je važna, kako bise u društvu moglo postojati. Kako pokazuju studije, neophodno je da škole dalje poboljšavaju podršku bilingvalne ili višejezične djece i omladine u učenju regionalnog/književnog školskog jezika. Sa dobro osmišljenom različitosti, nastava se kod polaznika sa različitim predznanjem, može uspješno

realizirati. Učenje različitih jezika može se povezati uz pomoć razvoja cjelokupne jezične didaktike.

- Djeca, čiji prvi jezik nije školski jezik, uče školski jezik kao drugi jezik, a ponekad i kao treći ili četvrti jezik. Djeca, čije su se obitelji ili doselile ili pristigle iz drugih dijelova države i njihovih govornih područja, odnosno, djeca čiji roditelji govore različite jezike, odrastaju u bilingvalnim ili višejezičnim sredinama. To može biti prednost, premda se danas, nažalost, ispoljava često i kao nedostatak, osobito kod dvojezične ili višejezične djece čiji roditelji pripadaju radničkoj emigraciji. To se izražava u njihovoj mnogobrojnosti u nižim nivoima sekundarnih škola/predmetnoj nastavi (SEK) i u specijaliziranim odjeljenjima (Sonderklasse), kao i u njihovoj malobrojnosti u srednjim školama i odgovarajućim zanatima (Mittelschulen / Berufslehren). Državna škola može njihovom pravu – Škola za sve- samo onda pravedno odgovoriti, ukoliko sve strukturalne štetnosti razgradi i napusti.
- Učenje prvog jezika podržava dvojezičnu i višejezičnu djecu u tome što svoje znanje jezika, načine razmišljanja i djelovanja razvijaju, izgrađuju jak osobni identitet i samim tim postižu dobar školski uspjeh.
- Za dvojezičnu ili višejezičnu djecu i njihove obitelji je prednost, kao i za ljude koji odrastaju u sredini sa jednim jezikom, kada se školskim sustavom podržava dvojezičnost ili višejezičnost djece. Višejezično obrazovanje omogućava višestruku komunikaciju, nudi priliku za jedan zajednički interkulturalni život i rad u Švicarskoj kao i širom svijeta.
- Učenje prvog jezika u školi i učenje drugih jezika je ljudsko pravo.

- U interesu društvene zajednice je omogućiti dobro obrazovanje doseljenicima, također i na njihovom materinskom jeziku. To ne predstavlja samo kulturno bogaćenje, nego i značajnu privrednu korist. Financiranje nastave prvog jezika (raniji naziv "Tečajevi materinskog jezika i domovinske kulture") također je opravdano iz ovih razloga.
- Nastava različitih prvih jezika (Tečajevi materinskog jezika i kulture") jača jezičnu kompetenciju i samopouzdanje djece. Iskustvo je pokazalo da je izgradnja samopouzdanja također jedan doprinos integraciji i prevenciji protiv nasilja. U tom smislu, takva nastava, upravo u takvom jednojezičnom školskom okruženju, ima velik integracijski utjecaj i prilično doprinosi stvaranju dobre "školske klime".
- Institucija škole u mogućnosti je izuzetno puno povećati intenzitet svih pozitivnih djelovanja koja nastavi pridonosi višejezičnost putem sveobuhvatnog priznavanja i poštivanja višejezičnosti svih (a ne samo one koja pripada "obrazovnoj eliti").

Proglas: «Podržati prvi jezik svakog djeteta- primarni zahtjev općeg obrazovanja»

- **Sve potpisane Udruge i pojedinci uvjerenja su da je jezično mnoštvo koje postoji u Švicarskoj , a koja se sastoji od četiri glavna govorna područja, te mnogih drugih različitih stranih jezika, pokazatelj ogromnog potencijala koji švicarskim prosvjetnim vlastima uvjetuje daljnji razvoj istog.**

- Oni zahtijevaju od svih odgovornih u obrazovnoj i jezičnoj politici u udruženjima, EDK, kantonima i općinama odgovornost i što je osobito važno, ozbiljno prihvaćanje s obzirom na sadržajna, pravna, organizacijska i financijska pitanja kao i zajednički rad s dosadašnjim nositeljima tečaja na različitim jezicima (Tečajevi iz materinskog jezika i domovinske kulture HSK), te njihovu integraciju u javne/državne škole.
- Oni podržavaju odluku Švicarske odgojne konferencije EDK o potpori HSK-tečajevima u kantonima putem organizacijskih mjera i sredstava i primanje u Jedinostveni Švicarski školski sustav (jednak u svim kantonima) i ocjenjuju ovu odluku kao veoma važan korak u pravom smjeru. Kantoni također zahtijevaju neodgodivu konkretizaciju (izvršenje) ove potpore. EDK će zahtijevati otvaranje jednog radnog mjesta sa zadacima glavnog i koordinirajućeg pružanja potpore na ovom području, kao i usku suradnju s kantonima.

Zajednički društveni interes podržavanja razvoja prvog jezika u Udruženjima, EDK, kantonima I općinama:

1. Institucija škole mora priznavati i unaprjeđivati višejezičnost, jer je ona dio školske svakodnevnice i prisutna je u školi. Podržavanje razvoja prvog jezika spada u normalan školski plan i program i ne smije više postojati samo na krajnjoj, rubnoj granici istog. Svim zainteresiranim sudionicima u procesu učenja mora biti potpuno na raspolaganju. Cilj je, posredovanje pri stjecanju jezične sposobnosti na više jezika, ali također i podržavanje integracije dvojezične ili višejezične djece u školu i u društvo.

2. Svi kantoni dužni su prema čl.4 Jedinstvenog švicarskog školskog sustava, putem organizacijskih mjera i sredstava unaprjeđivati tečajeve prvog jezika, neodgodivo ih konkretizirati, uvoditi ili izgrađivati. Prvi nužan korak je da se nastava prvog jezika odvija u službenim školskim učionicama i u službeno nastavno vrijeme potpomognuta svim potrebnim školskim materijalom. Stečeno znanje i ocjene dobivene na nastavi materinskog jezika trebaju biti upisane u školsku svjedodžbu.

3. U okviru reforme Jedinstvenog švicarskog školskog sustava neodgodivo je uvođenje sljedećeg
  - A Svjesnost o važnosti i značaj razvoja prvog jezika potrebno je stalno i uvijek poticati – prilikom prijelaza iz obitelji u školu, u samim obiteljskim uređenjima, u dječjim vrtićima i u svim razredima. Nakon toga, nastava prvog jezika treba postati dio javne škole i u višim razredima – kao izborni predmet u srednjim školama do mogućnosti polaganja dvojezične mature. Stečeno jezično znanje na nastavi prvog jezika treba biti pokazano i ocijenjeno (ocjena, jezični katalog, potvrda). Sva ova mnogostruka znanja trebaju biti priznata.

  - B Programu jezičnog unaprjeđivanja po svim stupnjevima različitih materinskih jezika pripada primjereno mjesto. Tu spadaju elementi kao što su ELBE (svjesnost o jeziku), jezični katalog, koncept integrirane jezične didaktike, koordinacija jezične didaktike u obrazovanju za zanimanje. Posebice, nastava prvog jezika potpada također i pod regionalni jezični plan i program koji će se u suradnji s Jedinstvenim švicarskim sustavom dalje razvijati.

  - C U javnim školama se nastava jezika u svim jezičnim predmetima (engleski, njemački,...) i nastava prvog jezika nadopunjuju. Zbog toga je potrebno uskađivanje, na primjer, jednim

zajedničkim pedagoškim stavom prema jezičnoj nastavi i jezičnom poticanju. Učitelji materinskog jezika (tečajevi HSK) puno pridonose svojim osobitim sposobnostima, pomoćnim izvorima i znanjem. Sve to može biti priznato i jako korisno kroz raznorazne programe i projekte kao i prilikom zajedničkog rada u školi.

- D Za svladavanje svih ovih novih zahtjeva potreban je dobar okvirni plan i program za učitelje. Osobito je važno izjednačavanje pri zapošljavanju kao i dovoljno programa za usavršavanje. Za razvoj javnih škola prema višejezičnosti, na raspolaganju trebaju biti privremeni pomoćni izvori i financijska sredstva. Pedagoške visoke škole, Fakulteti i planirani jezični centri brinu se na području višejezičnosti za nastavu na različitim materinskim jezicima, za programe usavršavanje učitelja svih stupnjeva kao i za odgovarajuća istraživanja. Zbog toga je izuzetno bitan nacionalni i internacionalni zajednički rad kao i odgovarajuća daljnja istraživanja i razvoj.

- 4. Zaključak: Budućnost javnih škola – pravo na obrazovanje za sve i svih – leži u višejezičnosti. To se može ostvariti čim javne prosvjetne vlasti preuzmu potpunu sadržajnu, pravnu, organizacijsku i financijsku odgovornost i za nastavu prvog jezika (tečajevi HSK), u zajedničkom radu sa zemljama porijekla/dolaska i Udrugama različitih jezičnih udruženja. Iz ovog slijedi da bi nastava prvog jezika bila obvezatna u okviru prinaka novog Jedinstvenog švicarskog školskog sustava.**

Prerađeno i zaključeno od strane Osnivačkog sastanka Udruge za podršku prvog jezika (Interessengemeinschaft Erstsprachen) 22. rujna 2007.

IG E!
InteressenGemeinschaft Erstsprachen
